

ne in prov. di Girgenti»; i abundants testimonis toponímics a tota Sicília (Avolio, *AGI*, supl. 6, p. 57). No n'hi ha gaires a Andalusia i menys en el centre d'Espanya; però *Alfaguara*, senegles veïnats a prov. Granada i Almeria i un en el te. d'Elda. Que amb la conservació de *-u-* com *-gu-* revelen romanització molt tardana. Però més a Portugal: Silveira cita *Alfovara* en el concelho de Sintra (20 k. O. de Lisboa), i variants diferents, que ens resultaran suggestives (*RLus.* xxiv, 192) (cf. infra). En efecte:

(8) *Fonteta del Fofar*, en el te. de Palma de Gandia (xxxii, 186.20). És el colle. o mer adjectiu *fāuūār* corresponent a *fāuūāra* (nom d'unitat), registrat, supra, en *RMA*; i reapareix com a var. de l'*Alfovara* de Sintra (supra), en les formes *Alfoovar* i *Alfovar* (Silveira).¹⁵ Tant en aquestes, com en el de Gandia, el diftong *au* de l'àrab es tanca en *o* (ajudant-hi la *f-*), i en el nostre hi ha, de més a més, assimilació *f-v > f-f*.

(9) i (10) FAVANELLA. (9) El registra Cavanilles (ii, 176) grafiant *Fab-*, nom d'una «corta aldea despoblada y un cabezo», te. Onil, i especialment «fuente abundante» (p. 177), veïnat de 14 cases a 1 k. d'Onil (GGRV, 966). No figura en els censos del S. xvi; SSiv. (227) diu que és un castell i pobl. donats el 1327; i ja *alqueria de Favanelle* te. Castalla, en docs. de 1270 i 1272 (Mtz.Fdo., *Doc. Val. ACA* 1, 1060, 1236). Avui anoto *favanèla*, com una gran pda. del te. d'Onil (xxxv, 172.19).

(10) Nom valencià del mun. de *Abanilla* de la prov. de Múrcia: és ja a la r. del Regne de Val., dins el qual neix la Rambla de *Favanelle*, i passant prop del Pinós de Monòver; aquest terme comprèn també llogarets de la nostra llengua (*El Carxe* i altres, veg. l'article de M. Cahner en l'*Enc. Cat.*).

El (9) i el (10) són noms formats amb *fāuūāra* i la terminació *él-Lab* del «superlatiu islàmic», amb el sentit de 'la deu divina, el cèlebre ullal'. Com que *r* i *l* es confonien en la pron. morisca, en resulta **favalélla*, dissimilat en *favanèla*: un procés formatiu i fonètic paral·lel conduït de *Massarella* a *Massanella* a Mallorca i a *Alcanella* (vol. I, p. 27).

Formes castellanques paral·leles: *Avanillas* (xurro) llog. del te. d'Altura (oït *abanilles* a Llíria, xxx, 87.19). Mentre que *Abaniella*, *-illa* i *-ielles*, prov. de Santander i Astúries, deuen tenir una etim. diferent, en relació amb *Abano*, prov. de Lleó (pre-romà?, ll. VANNUM?). Però de nou trobem formes val. extretes del nostre arabisme en *La Favana*, pda. de Portell de Mila. (xxviii, 68.7) i Mas de *Favona* a la Serra d'en Galceran (xxviii, 161.17) sens dubte extretes per via retrògrada de *Favanelle* i *Favonella* metat. de *Fovanella*, amb *Fo-* com en les formes citades en el (8).

FAURA, nom d'etim. més dubtosa, que plantegem en apèndix. És un dels pobles de les Valls de Segó, uns 5 k. al N. de Morvedre, a mig camí del coll d'Almenara.

PRON.: *fāura* allí i en les altres enq. de Les Valls (xxx, 14ss.).

MENCIONS ANT. No figura encara en el *Rept.*, on en canvi hi ha moltes cites de *Segó* (*Segon*, en general; pp. 500ss. etc.). SSiv., en troba cita de 1473 i diu que el 1535 era rectoria de moriscos, amb 34 cases d'aquests i 30 de cristians; les dades dels censos, un poc contradictòries, s'expliquen pel forçat fingiment dels pobres pàries, de passar per vells cristians; hi hauria 15 cristians el 1572, 11 moriscos el 1602 i 58 «cristians» el 1609 (Lapeyre, 41; Reglà, 103). Crec que n'hi ha carta de repoblació (cf. LzVargas). Els senyals són, doncs, que és nom d'herència pre-jaumina, sigui mossàrab (?) sigui més aviat d'etim. aràbiga.

En tot cas descartem la idea que vingui del ll. FABER 'ferrer, fuster', cosa que només seria possible en la fonètica del cat. oriental, però mera possibilitat teòrica, car de fet sols hi ha *fabre*; *faure* només en algun parlar gascó (*DECat* iii, 838),¹ però impossible i fins inconcebible en fonètica mossàrab un resultat **faure* (*faura* amb *-a*, absurd).

L'etim. serà certament aràbiga. Potser A) nom d'arbre, *haur*, *-ra*, que almenys ens consta com a viu en l'àrab hispànic. Si és el 'faig' ('*faqus*' *RMA*, 383, pl. *haurât*), com diu *RMA*, ho haurem de pendre amb gran escepticisme (no hi pot haver faigs per allà), però si és l'*alber («álamo»: *háura*, *háur*, *PAlc*; «peuplier», Dozy, *Suppl.* 1, 334), ja és acceptable.

B) Potser variant del val. *fraula* 'fraga, maduixa' (*DECat* iv, 160a22-26)? Si estigués ben comprovada una forma *fraura* pensariem que *Faura* en sortí per dissimilació; però només la sé en Llorente (*La Barraca*, 73) imitat per CLombart (*Cullita de la Seda*, v. 21); sens dubte contaminació de *fraula* per *móra*. En tot cas és increïble que tal nom de planta, i tan rar, pogués engendrar el nom d'un poble documentat des del S. xv.

C) Amb el que els llocs donen base per relacionar, és amb *fāuūāra* 'aigua brolladora' o bé la seva arrel: essent tancada la primera síl·laba, hi hagué d'haver vulgarment una forma accentuada *fāuūāra*, que donaria *Faura* per planera via fonètica. I realment, sembla provat per noms portugueses que existí aquesta variant en hispano-àrab: *Alfaura* en un doc. de 967, a l'O. de Coïmbra, que Silveira (supra) identifica amb una *via* en el *Campo de Mouregos*; i més al Nord reduït a *Alfora*, despoblat on hi ha un «olho de água» i molins: és la freguesia de Cepins, concelho de Castanheda: uns 20 k. NO. de Coïmbra. Que aquesta *o* resulti d'un *ou/a* anterior, és majorment segur per les formes antigues que li troba Silveira: *Alfoara* en el S. xiii, *Alfauara*, *Alph-* en el S. xi, i *Alfora* només des de 1527 (cf. les variants *Alfov-* observades supra en el de Sintra).

Avui el te. de *Faura* (com diuen també GGRV, 39; i Cavanilles, 119-120) és molt aigualós, amb arrossals etc., i regat per la famosa Font de Quart de poderós cabal: és sens dubte la deu que el *Rept.* (p. 492) anomena *font de Segó*: font que, segons Cavanilles, pot venir ja de la Serra d'Espadà, amb llarga força subterrània.

⁶⁰ Només coneixedors a fons de la topografia histò-